

Trajnostni razvoj – kako trajnostni razvoj vzgajati, izobraževati, živeti v šoli?

O avtorici

Andreja Ahčin je ravnateljica Srednje šole in gimnazije na Biotehniškem centru Naklo.
andreja.ahcin@bc-naklo.si

Povzetek

Prispevek predstavlja konkretne korake za prehod na trajnostnost. Predstavljeno je, kako trajnostni razvoj živeti v instituciji, katera so ključna vprašanja, ki si jih moramo zastavljati. Preskok iz teorije v prakso je kompleksen proces, ki se ne zaključi. Tudi ta proces traja. V prispevku je opisanih nekaj primerov praks implementacije ciljev trajnostnega razvoja v Biotehniškem centru Naklo (BC Naklo).

Ključne besede

trajnostni razvoj | akcijsko načrtovanje | proces | trajnostno učenje | evalvacija

How can sustainable development be taught and lived in school?

Andreja Ahčin, Biotechnical Center Naklo

Abstract

This article presents concrete steps for transition towards sustainability. It presents how to live sustainability in an institution, what are the key questions to be asked. The transition from theory to practice is a complex ongoing process. It takes time. This paper describes examples of good practice in the implementation of the Sustainable Development Goals at the Naklo Biotechnical Centre (BC Naklo).

Keywords

sustainable development | action planning | process | sustainable learning and training | evaluation

Uvod

Z vzgojo in izobraževanjem za trajnostni razvoj lahko zagotovimo znanja, veščine in ozaveščenost ljudi, kar potrebujemo za preživetje in ohranitev našega planeta. UNESCO je izdal publikacijo *Kaži pot – Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj: Uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja (VITR za 2030)*, ki opredeljuje izzive, s katerimi se srečuje naš planet, in navaja tudi nadaljnje korake za odzivanje nanje. *VITR za 2030* je UNESCO sprejel z namenom povečati pomen vzgoje in izobraževanja pri razvoju bolj trajnostnega in pravičnejšega sveta. Navaja pet prednostnih področij delovanja, na katerih želi spodbuditi trajnostni razvoj.

Prednostno področje delovanja 1 – razvoj politik, določa integracijo VITR v lokalne, nacionalne, regionalne in globalne politike, povezane z vzgojo in izobraževanjem.

Prednostno področje delovanja 2 – okolja za izobraževanje in usposabljanje, narekuje celostni institucionalni pristop, preko katerega se učimo za življenje.

Prednostno področje delovanja 3 – krepitev kompetenc izobraževalcev, ki so nujne za premik na trajnostnost.

Prednostno področje delovanja 4 – mladi, kateri so ključni za reševanje trajnostnih izzivov.

Prednostno področje delovanja 5 – lokalna raven, v kateri se v obstoječih skupnostih dogajajo pomenljive preobrazbe (UNESCO, 2022).

Na tem mestu je ključno, da si kot izobraževalci postavimo prava vprašanja in poiščemo odgovore s konkretnimi rešitvami. Ni dovolj zgolj ozaveščanje, potrebno se je izzivov lotiti akcijsko. Pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega procesa je ključno, da vzgajamo in učimo skozi izkušnjo. Pomembno je, da v vzgojno-izobraževalnem procesu ustvarjamo in omogočamo učenje z lastno prakso, v timskem, sodelovalnem učenju. V poklicnih strokovnih programih so to učni šolski poligoni z realnimi učnimi situacijami, v gimnazijskem programu pa omogočanje nadgradnje učenja z raziskovalnim in projektnim delom.

Na področju biotehnike smo v letih od 2004 do 2006 posodobili vse izobraževalne programe. Oblikovala sta se dva nova strokovna modula Trajnostni

razvoj za srednje strokovne izobraževalne programe in poklicno-tehniške izobraževalne programe (TRR) ter Varovanje okolja z osnovami trajnostnega razvoja za vse srednje poklicne izobraževalne programe (VOT). Za razvoj teh dveh modulov so bile podrobno analizirane ključne in poklicne kompetence (Posodobitev obstoječih in razvijanje novih programov izobraževanja in usposabljanja, 2007).

Oba strokovna modula se od šolskega leta 2007/08 izvajata v vseh biotehniških programih kot temeljna.

V nadaljevanju je predstavljeno, kako se lotiti akcijskega načrta preobrazbe k delovanju v skladu s trajnostnim razvojem. Sledijo opisani primeri nekaterih praks v Biotehniškem centru Naklo.

Poslanstvo Biotehniškega centra Naklo (BC Naklo) izpostavlja okoljsko in podjetno delovanje, kar omogoča posameznikom, da s svojim delom preživijo sebe, svojo družino ali širšo okolico (Poslovni in finančni načrt ..., 2021). Glavni cilj je dosegati višje dodane vrednosti posameznih storitev in proizvodov, za kar je pomembno odprto in povezovalno učno okolje, sodelovanje z delovnim okoljem in dobre mednarodne povezave. V BC Naklo postavljamo za dolgoročne strateške cilje finančno vzdržnost, kakovost in trajnostni razvoj. Za evalvacijo našega upravljanja uporabljamo ISO standard 9001:2015, za evalvacijo skrbi za okolje smo pridobili okoljski certifikat 14001:2015, za pridelavo, predelavo in trgovino vzdržujemo ekološki certifikat, za delovanje v družbi pa certifikata Družbeno odgovorno podjetje in Družini prijazno podjetje. S pomočjo certifikatov lahko skupaj z deležniki skrbimo za krog PDCA (P-načrtuj, D-naredi, C-preveri, A-deluj). Tako nenehno iščemo nove rešitve in nadgrajujemo svoje delovanje (Poslovni in finančni načrt ..., 2021).

Kdo smo?

V BC Naklo delujejo tri enote: **srednja šola**, **višja šola** in **medpodjetniški izobraževalni center**. V srednji šoli izvajamo program **strokovne** gimnazije in 15 poklicnih in strokovnih programov na vseh stopnjah izobraževanja. Četrtna dijakov je gimnazijcev, polovica dijakov se izobražuje v strokovnih in poklicno-tehniških programih, četrtna dijakov pa v poklicnih programih. Vpisujemo dijake predvsem iz SZ dela Slovenije. Velika prednost je, da gimnazija in srednja šola delujeta v BC Naklo, ki je z delom umeščen v širši ekonomsko-družbeni prostor. BC Naklo na šolskem posestvu **nudi**

zelo raznolike učne poligone (bližnja naravna okolja – gozd, travniki, ribnik, reke, potoki, naravne in kulturne danosti). V BC Naklo v okviru medpodjetniškega centra deluje ekipa sodelavcev v projektni pisarni, kjer skupaj ustvarjajo in se v sodelovanju s številnimi partnerji v svetu povezujejo, da lahko mladim ter vsem našim deležnikom omogočajo širše možnosti aplikativnega izobraževanja in usposabljanja. **Vseživljenjsko učenje** in **medgeneracijsko povezovanje** se vsakodnevno prepletata, saj je izobraževanje odraslih in splošne zainteresirane javnosti glavna dejavnost v popoldanskih in večernih urah. Tako je center odprt učni prostor za izobraževanje, srečevanje, povezovanje. Z vodstvenim timom in sodelavci izvajajo in razvijajo šolski prostor skupaj s širšim evropskim prostorom ter lokalnim in delovnim okoljem.

Kako začeti?

Načrtovanje vseh vidikov trajnostnega delovanja in trajnostnega razvoja se začne s skupnim oblikovanjem poslanstva in vizije šole.

Pregled stanja, zastavljanje ciljev, nalog, akcije, skupno načrtovanje timskega dela, izvajanje, spremljanje, evalviranje in sledi lahko nov krog, ki ni več enak prvemu.

Poznamo 17 ciljev trajnostnega razvoja, ki jih umeščamo v naše vzgojno-izobraževalno delo:

Krepitev znanja, ozaveščenosti in ukrepanja za:

1. odpravo revščine	10. zmanjšanje neenakosti
2. odpravo lakote	11. trajnostna mesta in skupnosti
3. zdravje in dobro počutje	12. odgovorno porabo in proizvodnjo
4. kakovostno izobraževanje	13. podnebne ukrepe
5. enakost spolov	14. življenje v vodi
6. čisto vodo in sanitarno ureditev	15. življenje na kopnem
7. cenovno dostopno in čisto energijo	16. mir, pravičnost in močne institucije
8. dostojno delo in gospodarsko rast	17. partnerstva za doseganje ciljev
9. industrijo, inovacije in infrastrukturo	

Vir: 17 ciljev trajnostnega razvoja (UNESCO, 2022)

Najbolj neposredno se nas tiče cilj številka 4: *kakovostno izobraževanje, poudarjanje kakovosti učnih vsebin ter njihovega prispevka k preživetju in blaginji človeka* (UNESCO, 2022).

Za dosego trajnih sprememb in implementacijo trajnostnih ciljev v vzgojo in izobraževanje je pomembno usklajeno, natančno in konkretno akcijsko načrtovanje. Začetni korak za institucijo je skupno oblikovanje poslanstva in vizije, kar ni lahka naloga. Vsako besedo in vrstni red besed se izbere skrbno in skupno. Vsi zaposleni morajo dobro poznati pomen izbranih besed. Drugi korak je, da skupaj načrtujemo in se odločimo za *akcijski način delovanja*, kar pomeni, da potrebujemo konkretne, realne in izvedljive cilje oz. spremembe. Pri tem imamo pred sabo cilje trajnostnega razvoja in tudi prednostna področja, ki jih izpostavlja UNESCO. Da pridemo do pravih idej, je ključno, da si postavljamo prava vprašanja, kar je že tretji korak.

Najprej se vprašamo **zakaj?** Zakaj želimo to spremembo, kaj je razlog za novosti, kaj bomo s to novostjo dosegli, izboljšali, spremenili? Ko pridemo do odgovora na to vprašanje, se vprašamo **kaj?** Kaj lahko naredimo, kaj je ta ideja, ki bo naredila spremembo? Zelo pomembno vprašanje pa je tudi **kako?** Kako bomo to idejo uresničili, kakšne in ali sploh imamo pogoje za izvedbo te novosti (finance, prostor, kader ...), **kdo** in na **kakšen način** bo pri tem sodeloval? Ko imamo odgovore na vsa ta vprašanja, lahko implementiramo idejo tudi v prakso in jo izvajamo. Pri tem pa je temeljnega pomena, da se vedno sprašujemo **kaj če?** Kakšni bodo rezultati, kakšno je stanje, je kaj bolje ali ne? Ključna je **evalvacija**. Evalviramo sproti in na koncu, tako preverjamo, ali smo na pravi poti. Ni napačno, če se izkaže, da novost ni tako rodovitna, kot bi si želeli. Zato evalviramo, da najdemo pomanjkljivosti in možnosti za izboljšave. Pomembno je, da smo pripravljeni na spremembe in izboljšave, na nenehno preverjanje in evalviranje stanja. Preskok iz teorije v prakso je **kompleksen proces**, je krog nenehnega razvijanja in se ne zgodi kar tako čez noč.

Trajnostni razvoj je kot mozaik, nastaja iz ogromno manjših delcev, zato potrebuje svoj čas.

Nekaj primerov orodij za implementacijo trajnostnega razvoja v pouk:

- delavnice komunikacijskih veščin,
- projektno delo ob posebej organiziranih projektnih dnevih,
- aktivne metode poučevanja,

- vključevanje v mednarodni prostor z organizacijo praktičnega usposabljanja na partnerskih šolah oz. strokovnih ustanovah,
- raziskovalno delo,
- formativni principi poučevanja, kjer dijake vključujemo k načrtovanju, oblikovanju namenov učenja in kriterijev uspešnosti, jih usmerjamo k različnim oblikam in načinom dokazovanja znanja, razvijamo jasno povratno informacijo, samovrednotenje in vrstniško samoregulacijo, kar je za razvoj osebnosti, karierni razvoj in utrjevanja trajnega znanja pomemben temelj,
- karierna mapa dijaka.

Nekaj primerov šolskih okolij za implementacijo trajnostnega razvoja v pouk:

- projekti z ozaveščanjem in trajnostnim delovanjem,
- medpredmetne povezave,
- projektni pouk,
- raziskovalno delo,
- timsko poučevanje,
- blok ure.

Nekaj metod, ki podpirajo način vzgoje in izobraževanja k trajnostnemu razvoju:

- akcijsko delo,
- timsko delo,
- sodelovalno učenje ,
- pogovor,
- refleksija,
- medvrstniška pomoč,
- svetovalni pogovor.

Kako skrbimo za razvoj poklicev?

Najbolj iskani poklici prihodnosti so s področja pridelovanja hrane, s področja naravoslovnih ved, ekologije, mikrobiologije, prodajni strokovnjaki,

mesarji, organizatorji, zeleni poklici, mehaniki kmetijskih strojev. Ključni bodo poklici z vidika trajnostnega razvoja, varovanja narave, varstva okolja, ohranitve poseljenosti in socialnega ravnovesja na podežlju.

V okviru izvajanja naših programov z izbirnimi vsebinami dosegamo boljšo pripravljenost dijakov na trg delovne sile, vseživljenjsko razvojno usmeritev in hitrejšo odzivnost. Za dosego teh ciljev smo razvili: karierno mapo, delavnice komunikacijskih veščin, projektno delo, aktivne metode poučevanja, vključevanje v mednarodni prostor z organizacijo praktičnega usposabljanja na partnerskih šolah oz. strokovnih ustanovah ipd.

Timsko poučevanje učiteljev splošnoizobraževalnih predmetov in učiteljev praktičnih modulov omogoča večjo povezanost teoretičnega znanja s praktičnim, predvsem v nižjem poklicnem programu. Dijaki so vključeni v praktično izobraževanje tudi izven šole, na deloviščih. Tako dijakom olajšamo razumevanje abstraktnejših učnih vsebin in generalizacijo znanja. Dijaki že med šolanjem nabirajo veliko delovnih izkušenj.

Vseživljenjsko usposabljanje in izobraževanje učiteljev mentorjev

Ključno je nenehno iskanje novih znanj in strategij, ki jih pedagoški delavci, učitelji mentorji potrebujejo pri delu. Nujno je spremljanje novosti na strokovnih, pedagoških ter didaktičnih področjih. Mentor naj spodbuja inovativna učna okolja, ustvarjalnost, spodbuja in vnaša ključne kompetence podjetnosti, povezuje teoretična znanja s trgom dela, delodajalci, spodbuja trajnostno razvojni razmislek, pomen vseživljenjskega učenja in celostnega pogleda na učenje z odprtostjo navzven.

Pri vseh vpeljavah novosti se zavedamo pomena evalvacije, samoocene, zato to tudi redno prakticiramo. Tako zagotovimo kakovostno opravljeno delo. Akcijski krog je temeljna metoda, po kateri izvajamo dejavnosti (PDCA: P-načrtuj, D-naredi, C-preveri, A-deluj) (Pogačnik idr., 2021).

Primeri nekaj praks

V BC Naklo smo uvedli številne novosti, spremembe, ukrepe, ki pomembno vplivajo na razumevanje trajnostnega razvoja in ga krepijo. Pri tem smo upoštevali pet prednostnih področij in 17 ciljev trajnostnega razvoja, ki jih

izpostavlja UNESCO. Sledimo zgoraj opisanim korakom, kako teoretična znanja implementirati v prakso. Spodaj so podrobneje predstavljeni in opisani nekateri primeri dobrih praks implementacije idej trajnostnega razvoja.

PRIMERI NEKAJ PRAKS	KRATEK OPIS
Obvezni strokovni modul v vseh vzgojno-izobraževalnih programih srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja: Trajnostni razvoj – strokovni modul	Katalog znanja Trajnostni razvoj vključuje več poklicnih kompetenc: – upošteva temeljna načela trajnostnega razvoja, • deluje odgovorno in okolju prijazno ob upoštevanju temeljnih načel ekologije, • varuje prostor, naravne vrednote in kulturno dediščino, • ravna z odpadnimi snovmi v skladu s trajnostnim razvojem, • racionalno uporablja vire energije in surovin ter poišče možnosti uporabe obnovljivih virov in surovin.
Obvezni strokovni modul v vseh vzgojno-izobraževalnih programih srednjega poklicnega izobraževanja: Varovanje okolja z osnovami trajnostnega razvoja – strokovni modul	Katalog znanja Varovanje okolja z osnovami trajnostnega razvoja predvideva naslednje poklicne kompetence: • varuje delovno okolje, • varuje in ohranja ekosisteme pri svojem delu, • ohranja naravne vrednote in kulturno dediščino pri svojem delu, • uveljavlja trajnostni razvoj v okolju, družbi in gospodarstvu.
Dejavnost v okviru obveznih izbirnih vsebin oz. interesnih dejavnosti	Dejavnost: za skupno dobro, krepi in spodbuja projekte, ki spodbujajo družbeno aktivacijo za širše – družbene izzive.
Karierna mapa – v okviru obveznih izbirnih vsebin oz. interesnih dejavnosti	Karierna mapa je pripomoček, ki naj spodbudi vsakega dijaka oziroma dijakinjo Srednje šole BC Naklo k bolj aktivnemu in ustvarjalnemu delu v času šolanja, s tem pa k boljši samopodobi. Z dopolnjevanjem karierne mape (KAM) lahko vsak dijak oziroma dijakinja postopoma, korak za korakom, odkriva svoje prednosti pa tudi šibke točke, načrtuje osebne in učne cilje, spoznava raznovrstne načine učenja ter spremlja tako svojo osebnostno in intelektualno rast kakor tudi svoj poklicni napredek. Karierno mapo vsak dijak oziroma dijakinja dopolnjuje samostojno, razredniki in mentorji so le v vlogi svetovalcev ali koordinatorjev.
Mlade brazde in The sky is the limit – revija dijakov v tujem jeziku	To sta šolski reviji, v katerih dijaki ustvarjajo, pišejo v slovenskem in angleškem jeziku. To je učni poligon prenosa znanja, izkušenj, veščin. Je poligon komunikacije s širšim šolskim prostorom.

PRIMERI NEKAJ PRAKS	KRATEK OPIS
Projekt PODVIG	Ključni cilj projekta je razviti in preizkusiti model celostnega razvoja kompetence podjetnosti pri dijakih skozi medpredmetno povezovanje in sodelovanje z okoljem in širšo skupnostjo. V ta namen smo v sodelovanju z razvojnimi ter implementacijskimi gimnazijami in konzorcijskimi partnerji razvili, preizkušali in implementirali modele, ki bodo omogočali učinkovito umestitev kompetence podjetnosti v gimnazijski prostor in s pomočjo katerih bodo gimnazije celovito razvijale kulturo podjetnosti v kontekstu interdisciplinarnosti in povezovanja z okoljem. Poseben poudarek pri projektu je na prepoznavanju družbenih, okoljskih, gospodarskih in osebnih izzivov in njihovem reševanju s pomočjo kompetence podjetnosti v smeri iskanja trajnostnih rešitev. Zato bomo razvijali prožne oblike učenja, zlasti tistih, ki omogočajo sistematično vpeljevanje in razvijanje medpredmetnih in (kros) kurikularnih povezav s poudarkom na aktivni vlogi dijakov in reševanju avtentičnih problemskih situacij ter družbenih izzivov. Posebna pozornost bo posvečena tudi razvijanju pedagoških strategij, ki spodbujajo sodelovanje ter izmenjavo izkušenj, idej in inovacij ter najrazličnejše oblike mreženja.
Projekt SKILLS4LIFE	Dijaki so v mednarodnih skupinah vključeni v izobraževalni proces, s poudarkom na kariernem usposabljanju, razvijanju podjetnosti, projektne delu, nemškem in angleškem jeziku, spoznavanju dežele in trenutne situacije medkulturnega dialoga v Belgiji, Nemčiji in Sloveniji. Namen projekta Skills4life je dijakom omogočiti spoznavanje samega sebe, svojih kompetenc in veščin, kar jim bo v prihodnosti pomagalo pri izbiri poklica. V projektu s poudarkom na različnih ekonomskih problemih sodelujejo tri evropske države (Nemčija, Belgija in Slovenija). Vsaka šola je načrtovala enotedenski program, ko je gostila drugi dve šoli. Načrtovanja in usklajevanja vseh treh šol so potekala tudi preko spletne aplikacije TwinSpace.
Projekt SLAVIT	Vodstvo in učitelji partnerskih šol so med sodelovanjem v preteklih letih identificirali nekatere skupne strateške usmeritve in potrebe: • kako v gimnazijskih programih razviti tako učno okolje, ki bo omogočalo, da dijaki razvijajo uporabno naravoslovno znanje in kritično mišljenje;

PRIMERI NEKAJ PRAKS	KRATEK OPIS
Projekt SLAVIT	• kako v togem gimnazijskem predmetniku organizirati medpredmetno projektno delo; • kako doseči, da učitelj lahko razvije nove šolske prakse; • kako bogatiti živi slovenski jezik pri narodni manjšini, kjer se znanje slovenščine pri mladini izgublja, zaposlovalci pa želijo pri svojih zaposlenih znanje slovenščine in tujih jezikov. Želje po aktivnejšem pristopu pa nismo zaznali zgolj med pedagoškimi delavci, ampak tudi med dijaki in njihovimi starši (izvedena anketa v Naklem, junij 2016, v Celovcu in Trstu, februar 2017). Rezultati ankete so pokazali: • dijaki si želijo več zanimivih aktivnih naravoslovnih dejavnosti; • več laboratorijskega in terenskega dela; • želijo si mednarodnega sodelovanja; • zamejski gimnazijci se želijo povezovati z matičnim narodom in obratno; • starši pričakujejo, da bodo pripadniki narodnih manjšin s tem izboljšali znanje slovenskega jezika. Potreba po izboljšanju naravoslovnih kompetenc in povezovanja manjšinske skupnosti z matično državo pa je bila izražena tudi iz lokalnega in nacionalnega okolja (Kmečka izobraževalna skupnost (AT), deželni uradi (IT, AT), ministrstvo za izobraževanje in znanost (SI)). Namen projekta je razviti fleksibilno učno okolje, ki bo omogočalo doseganje uporabnih naravoslovnih znanj, in bogatiti slovenski jezik v mednarodni manjšini. V projektu sta dve glavni ciljni skupini: dijaki in učitelji. Pri dijakih želimo poglobiti znanja iz naravoslovja. Predvsem bo v projektu poudarek na medpredmetnem razumevanju naravoslovja, na aktivnih oblikah učenja in timskem delu. Skupaj z naravoslovjem, ki ga bomo poučevali v kontekstu trajnostnega razvoja, bomo razvijali kritično mišljenje, predvsem v trikotniku razumevanja narava-družba-gospodarstvo. Z atraktivnimi vsebinami bomo mlade lažje navduševali za odgovoren odnos do narave in za trajnostni razvoj, ki sta ena od ciljev strategije Evropa 2030. Vključenim učiteljem bomo omogočili učenje novih metod in pristopov preko aktivnega sodelovanja na izmenjavah. Vsaka od šol ima neke posebnosti in prednosti, ki jih bodo učitelji deležni na izmenjavi. Spozna-

PRIMERI NEKAJ PRAKS	KRATEK OPIS
Projekt SLAVIT	vali bodo delo na šolskih poligonih (BC Naklo), raziskovalno delo v drugačnih ekosistemih, raziskovalno delo v inštitutih (Trst) in razumevanje trajnostnega razvoja pokrajine (Celovec). Hkrati bodo dijaki krepili svoje jezikovne kompetence, tako kompetence sporazumevanja v slovenskem jeziku, kar bo zelo dragoceno za pripadnike narodne manjšine, kot tudi kompetence sporazumevanja v italijanskem, nemškem in angleškem jeziku.
Mednarodni festival: »Ko učim, gradim«	Vsaki dve leti organiziramo mednarodni festival »Ko učim, gradim«. V šolskem letu 2022/2023 bodo na BC Naklo – Srednja šola potekale priprave za izpeljavo mednarodne konference 7. festivala KO UČIM, GRADIM. Konferenca je novembra 2021 potekala pod naslovom Za prihodnost planeta, njena osrednja tema pa je bila Kako mlade navdihujemo za trajnostno delovanje? Konferenca jeseni 2023 bo prav tako namenjena trajnostni vsebini. Namen dogodka je prikazati primere dobre prakse učiteljev, svetovalnih delavcev, knjižničarjev, vzgojiteljev, izobraževalcev učiteljev, pedagoških svetovalcev, raziskovalcev s področja vzgoje in izobraževanja ter vodstev osnovnih in srednjih šol.
Projekt Ekošola	S podpisom Ekolistine iz leta 2006 smo se zavezali za naslednje dolgoročne cilje: • Skrb za urejenost učilnic in okolice šole. • Vzpodbujanje vseh dijakov in učiteljev k razmišljanju o tem, da tudi mi sami lahko prispevamo k zmanjšanju okoljskih problemov. • Skrb za okolje, naravo. • Vzpodbujati pozitivni odnos do narave, katere del smo tudi ljudje. • Vzpodbujanje k medpredmetnemu povezovanju na področju varstva okolja, odpadkov, ločenega zbiranja odpadkov. • Skrb za povezovanje šole, njenih dijakov in učiteljev ter drugih delavcev šole z lokalnimi organizacijami, ki skrbijo za varovanje okolja. Vsako leto tako na novo gradimo in udeležujemo številne projekte.

PRIMERI NEKAJ PRAKS	KRATEK OPIS
Mobilnost v poklicnem izobraževanju in usposabljanju dijakov in osebja: Projekt Začini svoj POKlic PRihodnosti z Evropsko Izkušnjo	V okviru tega mednarodnega projekta dijakom omogočamo udejstvovanje v mednarodnem prostoru, tako da skrbimo za povečanje strokovnih in ključnih kompetenc, za njihov osebni razvoj ter razumevanje drugih kultur; na ravni zaposlenih podpiramo poklicni razvoj, spodbujanje povezovanja in odpiranja mednarodnemu okolju; na ravni centra spodbujamo internacionalizacijo, zagotavljamo odprtost v okolje, povezovanje izobraževanja in dela, komplementarnost izobraževalnih vsebin in rezultatov z evropskim trgom dela.
Profesionalni razvoj učiteljev – projekt Mobilnost šolskega osebja: Competent Ready for Future Expectations (CoReFuture) – Kompetentnost – ključni dejavnik prihodnjega delovanja šolskega osebja	Namen projekta je omogočiti učiteljem, strokovnim delavcem, vodstvu, zaposlenim v šolskih podpornih službah strokovno usposabljanje v obliki mobilnosti v strukturiranih tečajih v tujini. Glavni cilj je pridobitev in izboljšanje ključnih in poklicnih kompetenc (znanj, spretnosti). Tečaji so osredotočeni na točno določeno temo za razvoj tistih kompetenc, ki so se med zaposlenimi jasno izkazale za potrebne. Npr.: s področja učnih metod, izobraževanje in usposabljanje za delo z osebami s posebnimi potrebami; za izboljšanje kompetenc vodenja; za pridobivanje kompetenc učinkovitega komuniciranja.
Projekt Suitable – Sustainable initiatives for the Alps	Namen projekta je približati Alpe in njihovo naravno in kulturno dediščino mladim po principu Alpske šole. Dijaki so aktivno raziskovali trajnostne problematike na področju kmetijstva, turizma, biodiverzitete ter klimatskih sprememb.
Projekt Alps4nats – Alpine initiatives for alpine natives	Namen projekta je približati Alpe in njihovo naravno in kulturno dediščino mladim po principu Alpske šole s poudarkom na participativnem pristopu. Dijaki so aktivno raziskovali trajnostne problematike na področju kmetijstva, turizma, biodiverzitete ter okoljskih parametrov. 52 dijakov in 5 učiteljev iz Slovenije, Italije in Francije je raziskovalo trajnostno problematiko ohranjanja biodiverzitete in klimatskih sprememb v alpskem prostoru.
Projekt Premagati neenakosti in se spopasti s klimatskimi spremembami	Projektni tim so učitelji naravoslovnih in jezikoslovnih predmetov (BC Naklo). Cilji projekta so: • Zainteresirani dijaki (do 17 let, BC Naklo) so pisali eseje v angleškem jeziku na temo okoljske problematike in zmanjševanje neenakosti.

PRIMERI NEKAJ PRAKS	KRATEK OPIS
Projekt Premagati neenakosti in se spopasti s klimatskimi spremembami	• Dijaki z najboljšimi esei so se udeležili mednarodnega debatnega tekmovanja. • Dijaki so predstavili svoja razmišljanja o problemih okolja – predvsem, kako zmanjšati neenakosti med ljudmi in se spopasti z ekstremnimi klimatskimi spremembami. • Dijaki spoznajo cilje (17) Agende OZN do leta 2030. Te predstavijo v obliki plakata, ki je viden na hodniku šole. • Dijaki zapišejo svoja mnenja o tem, kako se spopasti s problemi neenakosti (glede gospodarskega razvoja, spola, rase, izobrazbe, verskega prepričanja in drugih).
Projekt Premagati neenakosti in se spopasti s klimatskimi spremembami	• Najboljše eseje smo odposlali organizatorju tekmovanja (v Anglijo). Organizacija je: Trust for Sustainable Living. • V maju in juniju so se dijaki z najboljšimi esei pripravljali na debatno tekmovanje (v angleščini), ki se je vsebinsko navezovalo na zgoraj zapisano temo. • V juliju 2022 je potekalo mednarodno debatno tekmovanje (online). Organizator je bil Trust for Sustainable Living.
Mednarodni projekt REWARD	Podeželje je lahko tudi priložnost za večjo zaposljivost žensk na podeželju in krepitev njihove vloge. Za izboljšanje ekonomskega in socialnega položaja žensk na podeželju so potrebna primerna orodja in znanja. S projektom REWARD (2021) je bila postavljena spletna platforma za usposabljanje žensk za pridobitev podjetniških kompetenc v povezavi z večnamenskimi aktivnostmi na kmetijah in kulturno dediščino. V študiji primerov so projektni partnerji zbrali podjetniške pobude žensk in pripravili zbirno poročilo o ekonomskem in socialnem položaju podeželskih žensk.
Mednarodni projekt FARMID	S projektom spodbujamo, da se lahko ranljive, nižje izobražene in druge prikrajšane skupine vključujejo v izobraževanje in učenje. S partnerji iz Slovenije, Avstrije, Italije, Španije in Belgije je bil v letu 2020 razvit program usposabljanj v obliki e-izobraževanja kot pripomoček kmetovalcem, ki želijo vključiti v kmetovanje osebe z lažjo motnjo v duševnem razvoju (LMDR). Za osebe z LMDR je poleg zaposlitvene priložnosti pozitiven tudi socialni in terapevtski vidik (FARMID, 2020) ter korak k zagotavljanju kakovostnega življenja.

PRIMERI NEKAJ PRAKS	KRATEK OPIS
Mednarodna projekta: »Vertical Plant Life« in Amc Promo BID	V projektu »Vertical Plant Life« (VPL, 2017) so bile razvite vsebine novega izobraževalnega modula, katalog znanj in izvedbeni kurikulum za strokovni modul Vertikalne ozelenitve. Na BC Naklo sta bili postavljeni notranja in zunanja zelena stena kot učni poligon za dijake hortikulturnih smeri. V okviru čezmejnega sodelovanja Slovenija-Avstrija Amc Promo BID (<i>Apis mellifera carnica</i> bioindikator in promotor biodiverzitete) je bil zgrajen park avtohtonih medonosnih rastlin, ki ga uporabljamo kot učilnico na prostem ali zgolj kot prostor za druženje in posedanje v prijetnem ambientu.
V VIZ deluje tim za uresničevanje vizije, poslanstva, ciljev in načel trajnosti.	Na BC Naklo deluje TIM ZA OKOLJE, ki pripravlja, izvaja, spremlja in evalvira dejavnosti, načrtovane s trajnostnim načrtom. V okviru srednje šole deluje pet programskih učiteljskih zborov, ki načrtujejo, spremljajo, vrednotijo in predlagajo vsebine za odprte izvedbene kurikule, projekte, raziskovalne in projektne naloge s trajnostno temo.

Vir: Primeri dobrih praks (<http://www.bc-naklo.si>)

Zaključek

Vzgoja in izobraževanje lahko odigrata odločilno vlogo v boju proti izzivom, s katerimi se srečuje naš planet. Lahko nas krepi, da se bomo znali odzivati na vse spremembe in delovali trajnostno, da rešimo in ohranimo naš planet. Pomembno je, da se šole zavemo svoje vloge in teorijo pretvorimo v prakso. Delovati moramo akcijsko, da lahko dosežemo cilje trajnostnega razvoja in krepiamo prednostna področja delovanja. V prispevku so predstavljeni konkretni koraki za vzgojno-izobraževalne institucije, kako implementirati ideje in cilje trajnostnega razvoja v šolo. Sledimo štirim korakom, in sicer skupno akcijsko načrtovanje, odločitev za akcijski način delovanja, zastavljanje pravih vprašanj ter evalvacija. Zavedati se je potrebno, da je prehod iz teorije v praktično delovanje proces, ki ga je potrebno vedno znova evalvirati, spreminjati in izboljševati. Trajnostni razvoj se sestavlja kot mozaik, iz nešteto majhnih koščkov, ki so vsi enako pomembni, da nastane končni izdelek.

Za učinkovito in ustvarjalno učno okolje je izjemno pomembna tudi šolska infrastruktura. Naša prednost je zagotovo, da šolski center deluje v osrčju narave, tako imamo kar nekaj učnih poligonov okrog naše šolske stavbe (ribnik, travniki, njive, različni vrtovi, rastlinjaki, terapijski vrt).

Leta 2006 so bili vsi biotehniški programi prenovljeni, in sedaj omogočajo srednješolcem in višješolcem kakovostno seznanjanje z vsebinami trajnostnega razvoja. Izkustveno učenje je pri nas prednostno, zato smo ga implementirali v samo izobraževanje. V BC Naklo imamo v ta namen različne praktične modele, ki dokazujejo možnosti drugačnih načinov dela. Postavljene modele je potrebno integrirati s kurikulumom in jih evalvirati. V te nove modele bomo v večji meri vključili tudi zunanje partnerje, s pomočjo katerih bo možen boljši pretok znanja in izkušenj neposredno v poslovno okolje. Aktivirati je potrebno vse vire na podeželju, ki bodo vplivali na višjo dodano vrednost kvalitete bivanja.

Upamo in želimo, da z našim načinom dela, vzgajanja in izobraževanja doprinašamo kamenček v mozaiku trajnostnega delovanja, ki pomembno vpliva na življenje prihodnjih generacij.

Literatura

- AMC Promo Bid. (2020). Apis mellifera carnica bioindikator in promotor biodiverzitete. Erasmus+. <http://www.bc-naklo.si/projekti/mednarodne-izmenjave/arhiv/amcpromobid/amcprojekt/>
- Biotehniški center Naklo – spletna stran. <http://www.bc-naklo.si>
- Jerala Maček, M., Vižintin, L., Pogačnik, M. (2017). Secondary and Tertiary Education for Sustainable Development, Chapter 12. Integral Green Slovenia-Towards a Social Knowledge and Value Based Society and Economy at the Herat of Europe. Routledge. Taylor & Francis Group.
- Piciga, D., Schieffer, A., Lessem, R. (2017). Integral Green Slovenia-Towards a Social Knowledge and Value Based Society and Economy at the Herat of Europe. Routledge. Taylor & Francis Group.
- Pogačnik, M., Ahčin, A., Gril, I. in Vidic, F. (2021). Trajnostno učenje v očeh praktikov in z integralno evropsko perspektivo.

- Pogačnik, M., Žnidarčič, D. (2011). Razumevanje trajnostnega razvoja pri dijakih biotehniške usmeritve. 30. Mednarodna konferenca o razvoju organizacijskih znanosti Organizacija prihodnosti. 23.–25. marec 2011, Portorož.
- Poslovni in finančni načrt za leto 2021 z obrazložitvami. (2021). Biotehniški center Naklo, interno gradivo.
- REWARD, Raising the Employability of Women through entrepreneurial Activities relating to Rural Development. Erasmus+. (2020). <https://mailchi.mp/elo.org/reward-newsletter-370416>
- Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. (2017). Strategija razvoja Slovenije 2030. Ljubljana: SVRK. https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/SVRK/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf
- UNESCO. (2022). Education for Sustainable Development, A roadmap – ESD for 2030.
- Vertical plant life (VPL). (2020). Erasmus +. <http://www.bc-naklo.si/projekti/mednarodne-izmenjave/arhiv/vertical-plant-life/>
- Združeni narodi. (2015). Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030. https://unis.unvienna.org/unis/sl/topics/sustainable_development_goals.html